

ISSN:2181-0427 ISSN:2181-1458

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

**НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
ИЛМИЙ АХБОРОТНОМАСИ**

**НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК НАМАНГАНСКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА**

2021 йил 11-сон

Баш мухаррир: Наманган давлат университети ректори С.Т.Турдунов

Масъула муҳаррир: Илмий ишлар ва инновациялар бўйича проректор М.Р.Қодирхонов

Масъула муҳаррир ўринбосари: Илмий тадқиқот ва илмий педагогик кадрлар тайёрлаш бўлими бошлиғи Р.Жамалов

ТАХРИРХАЙЪАТИ

Физика-математика фанлари: акад. С.Зайнобиддинов, акад. А.Алзамов, ф-м.ф.д., доц. М.Тухтасинов, ф-м.ф.д., проф. Б.Саматов, ф-м.ф.д., доц. Р.Ҳакимов, ф-м.ф.д. М.Раҳматуллаев.

Кимё фанлари: акад.С.Рашидова, акад. А.Тураев, акад. С.Нигматов, к.ф.д., проф.Ш.Абдуллаев, к.ф.д., проф. Т.Алиев.

Биология фанлари: акад. К.Тожибаев, акад. Р.Собиров, б.ф.д. доц.А.Баташов, б.ф.н.

Техника фанлари: - т.ф.д., проф. А.Умаров, т.ф.д., проф. С.Юнусов.

Қишлоқ хўжалиги фанлари: - т.ф.д., доц. Б.Камалов, к-х.ф.н., доц. А.Қалақов.

Тарих фанлари: - акад. А.Аскарров, с.ф.д., проф. Т.Файзуллаев, тар.ф.д., проф. А.Расулов, тар.ф.д., проф. У.Абдуллаев.

Иқтисодийёт фанлари: - и.ф.д., проф.Н.Махмудов, и.ф.д., проф.О.Одилов.

Фалсафа фанлари: -ф.ф.д., проф. М.Исмомов, ф.ф.н., О.Маматов, PhD Р.Замиллова.

Филология фанлари: - акад. Н.Каримов, фил.ф.д., проф.С.Аширбоев, фил.ф.д., проф. Н.Улуков, фил.ф.д., проф. Ҳ.Усманова, фил.ф.д.,проф. Б.Тухлиев, фил.ф.н, доц.М. Сулаймонов.

География фанлари: - т.ф.д., доц. Б.Камалов, т.ф.д., проф.А.Нигматов.

Педагогика фанлари: - п.ф.д., проф. У.Иноятов, п.ф.д., проф. Б.Ҳоджаев, п.ф.д., п.ф.д., проф. Н.Эркабоева, п.ф.д., проф.Ш.Хонкелдиев, PhD П.Алутфуллаев.

Тиббийёт фанлари: - б.ф.д. Г.Абдуллаев, тиб.ф.н., доц. С.Болтабоев.

Психология фанлари - п.ф.д.,проф. З.Ниспанова, п.ф.н, доц. М.Махсудова

Техник муҳаррири: Н.Юсупов

Тахририят манзили: Наманган шаҳри, Уйчи кўчаси, 316-уй.

Тел: (0369)227-01-44, 227-06-12 **Факс:** (0369)227-07-61 **e-mail:** ilmiy@inbox.uz

Ушбу журнал 2019 йилдан бошлаб Ўзбекистон Республикаси Олий антитетация комиссияси Раёсати қарори билан физика-математика, кимё, биология, фалсафа, филология ва педагогика фанлари бўйича Олий антитетация комиссиясининг диссертациялар асосий илмий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

“НамДУ илмий ахборотномаси–Научный вестник НамГУ” журнали Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг 17.05.2016 йилдаги 08-0075 рақамли гувоҳномаи ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентини Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги (АОКА) тамонидан 2020 йил 29 август кунги П106-сонли гувоҳнома га биноан чоп этилади. “НамДУ Илмий Ахборотномаси” электрон нашр сифатида ҳамақаро стандарт туркум рақами (ISSN-2181-1458)га ва НамДУ Илмий-техникавий Кенгашининг 10.11.2021 йилдаги қарорини асос қилиб, муҳокама қилиниб, илмий натижа сифатида чоп этишга рухсат этилган (Байномга № П1). Мақолаларнинг илмий сифати ва қилинган таҳлиллари учун муаллифлар жавоблар ҳисобланади.

49	Генеронимлар ўртасидаги антитемик муносабат Валижонова И. Х.	270
50	Речевой этикет как форма знакомства с аудиторией в обучении русскому языку Джумаева Н.И.	275
51	Personal and social relations in the epic "Subhat Ul-Abror" Дилрабо Х.Н.	280
52	Умумий ўрта таълим мактаби ўқувчилари нутқини бойитишнинг лингводидактик аспекти ҳақида Абдуллаева С.Н.	286
53	Лисоний воситаларнинг функциялари Ибраһимова И.А.	293
54	«Бобурнома» матнидаги антропоним ва топонимлар таржималарининг прагматик тадқиқи Мушнова М.О.	299
55	Кўп тилли терминологик лугат тузишнинг назарий асослари Нажмиддинов М.Ғ., Нажмиддинов М.Ғ., Najmiddinov M.G'	306
56	"Бобурнома" даги изофий бирикмаларининг мавзуй гуруҳлари Ахмедов М.У.	316
57	Социологик тадқиқотларда турли ижтимоий гуруҳлар нутқининг урганилиши Нуритдинова Р.Н.	322
58	О главных субъектах медиакоммуникации Галиева Д.М.	326
59	Переводы «Бабур-наме» (заметки в.Техстона,США) Отажанов Н., Калакова Р.	333
60	Фольклор асарларида тақинчоқларининг рамзийлаштирилиши ҳамда маъданлар орқали сифатланиши Сулайманова М.И.	341
61	Онлавиий мулоқотдаги мурожаатда табу ходисаси Сулаймонова Д.А.	346
62	National and cultural semantics of baking process terms in english, russian and uzbek languages Muminova D.A.	351
63	Инглиз ва ўзбек тилларида лугатшуносликнинг шаклланиши Ширинкулова Ш.М., Кахарова М.А., Сайдуллаева М.А.	355
64	Тил ўзлаштиришида нутқ компетенсиясининг ўрни Кадирова А.У., Дадабаева Г. А., Тошмулатова Д.Х.	359
65	Эпитет ўзбек тилида ва унинг турлари Умаралиева Д.Т.	362
66	Шахс билдирувчи арабча ўзлашмаларининг меъёрлашуви ва талқини омиллари Қўзиёв У.Я., Қодирова Д.Ғ.	365

5. Qizi, Eshboeva Dardona Alisher. "IMPROVEMENT OF PROBLEM SOLVING SKILLS OF ENGLISH TEACHERS THROUGH CASE STUDY." Наука и образование сегодня 12 (47) (2019).
6. Муминова, Д. (2020). "НОН" КОНЦЕПТИ ОЛАМНИНГ ЛИСОНИЙ МАНЗАРАСИДА. СЎЗ САҢЪАТИ, 2, 135-143
7. Muminova, D. (2020). 2020). LINGUISTIC ANALYSIS OF BREAD IDIOMS AND PHRASES IN UZBEK AND ENGLISH LANGUAGES. SCIENCE WITHOUT BORDERS, (19), 67.
8. Muminova, D. (2020). Comparison of words related bread making process in English and Uzbek languages. ERPA International Journal of RESEARCH AND DEVELOPMENT (IJRD), 5(3), 677.
9. Rihisvayevna, S. B. (2021, February). FEATURES OF TRANSLATING RELIGIOUS VALUES TERMS OF RELIGIOUS DISCOURSE. In *Archive of Conferences* (Vol. 14, No. 1, pp. 8-9).
10. Shamsematova, B. (2021, April). VALUE AS AN AXIOLOGICAL COMPONENT OF THE LINGUISTIC PICTURE OF THE WORLD. In *Конференция*.
11. Khasanova, D. K. (2020). METHODS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES. *Scientific Bulletin of Namangan State University*, 2(11), 371-376.
12. Улмасбаева, М. А. (2021). INTERCULTURAL INTERACTION OF THE INDIVIDUAL AS A WAY TO COMPREHEND THE PICTURE OF THE WORLD. *ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИКЕ И ПСИХОЛОГИИ*, 4(2).

ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДА ЛУҒАТШУНОСЛИКНИНГ ШАКЛЛАНИШИ

Тошкент тиббиёт академияси,
Ўзбек ва хорижий тиллар кафедраси,
Ширинкулова Ш.М, Казарова М.А,
Сайдуллаева М.А.

Аннотация: Ушбу мақолада инглиз ўзбек тиллари луғатшунослигининг пайдо бўлиши ва ривожланиши босқичлари ҳусусида фикр юритилади. Бундан ташқари, мақолада турли давралардаги луғатларнинг ўзига хос хусусиятлари борасида ҳам сўз юритилади.

Калит сўзлар: луғатшунослик, юзма келиши ва босқичлари, Оксфорд, луғат, девон .

FORMATION OF LEXICOGRAPHY IN ENGLISH AND UZBEK

Annotation: This article discusses the emergence and development stages of Uzbek and English lexicography. The article also presents the peculiarities of dictionaries in different periods.

Keywords: lexicography, origin and stages, Oxford, dictionary, devon.

ФОРМИРОВАНИЕ ЛЕКСИКОГРАФИИ НА АНГЛИЙСКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ

Аннотация: В статье рассматриваются этапы возникновения и развития немецкой и узбекской лексикографии. В статье также рассматриваются особенности словарей разных периодов.

Ключевые слова: лексикография, происхождение и этапы, Оксфорд, словарь, девон.

Хар бир фан пайдо бўлиш ва ривожланиш bosқичларига эга. Маълум соҳани тадқиқ қилишга киришишдан олдин фанда юзга келишни чуқур ўргансак, унинг bosқичлари тўғрисида умумий маълумотга эга бўламиз. Лексикография нафақат амалий, балки назарий фан ҳисобланиб, тилшуносликнинг лексикология, стилистика, фонетика ва грамматика каби фанлари билан бевосита боғлиқдир. Лутатшуносликнинг асосий вазифаси турли хилдаги лексикографик асарлар тузишнинг илмий ҳамда амалий жиҳатларини қамраб олганини билан аҳамиятлидир. Шундай экан, фаннинг ўрғаниш объекти лутатдир. "Лутат" араб тилидан олинган бўлиб, бирор тилдаги сўзларни маълум тартибда (одатда, алифбо тартибда) жамлаб, изоҳлаб ёки бошқа тилга таржима қилиб берилган китоб [8. б-436] каби маъноларини англатади. У сўз, тил деган маъноларини ҳам бийдиришни қайд қилинган. Лутат тилдаги барча сўзлар мажмуи ёки сўз бойлиги ҳисобланади. Лексикография лутатлар ишлаб чиқиш назарияси билан шуғулланади ва лутат турларини илмий асослайди. Бутунги кунда лексикография тушуничаси қуйидаги тўртта маънода қўлланылади:

- 1) лутатлар назарияси;
- 2) лутатлар яратиш;
- 3) маълум бир тилдаги лутатлар жамланмаси;
- 4) маълум бир мамлакатда яратилган лутатлар умумийлиги;

Авваламбор лексикография назарий ҳамда амалий лексикографияга ажратилади. Лексикологияда лексикография одатда унинг бир тармоғи сифатида эканлиги қайд қилинган. Олимлар эса лексикография "мустақил, лексикологияга жуда яқин бўлган фан" дея ифодаланган нуқтан назарни қўлаб қувватлашнинг айтиб ўтганлар.

Лексикография бир нечта лингвистик фанлар ва ўзига яқин соҳалар билан бевосита ҳамбарчас боғлиқдир. Бунга грамматика ва фонология, стилистика ва тил тарихи соқро-ва психолингвистика, коммунификация назарияси ва информатика, умумий тилшунослик ва тил ўқитиш методикаси тегишлидир. Лексикографиянинг тадқиқот объекти (бунга ўзининг мураккабликдаги тил системаси лексик-семантик, морфологик, фонологик, фразеологик сўз ясаллиш системаси) ва унинг тадқиқот предмети (лутатлар ишлаб чиқишнинг назарияси ва амалиёти) ни фарқлаш мақсадга мувофиқдир.

Лутат бир ёки кўп тилдаги тилнинг маълум бир соҳасидаги сўзлар каталоги, яъни йиғиндиси дур. Лутат сўз бойлиги инвентари ҳам ҳисобланади. Ундаги сўзлар маълум бир мезонларга асосан танилган, тартибга солинган ва изоҳланган бўлади. Юқоридагиларга асосан лексикографияда учта усул фарқланади: танилаш, тартибга солиш, тасвирлаш, яъни тил материалининг изоҳи. Ушбу мақолада Инглиз ва ўзбек тилларида лутатшунослик соҳасининг юзга келиши ва уларнинг хусусиятлари ҳақида сўз юритилади. Бундан ташқари, икки тил лексикографиясининг ривожланиш bosқичлари ҳамда айналарни борасидаги фикрлар ҳам баён қилинади.

Лутатлар маънавий маданият соҳасида муҳим ўрни эгаллайди. Уларда жамиятнинг маълум даврида эришган билимлари акс этган бўлади. Халқ шаклланиши билан улар мулоқот қиладиган тил пайдо бўлади. Тил лексикасини маълум тартибга солиш эса лутатшуносликнинг асосий вазифаларидан биридур. Маълум бўлишича, лутатлар тузиш турли халқларда ёзув тараққиётининг дастлабки bosқичида эскирган, тушунарси, шевага оид, махсус ёки чет тилга оид сўзларнинг қандай маъно англатишнинг билишга зарурат пайдо бўлиши натижасида юзга келган. Илк лутатлар универсал, умумлашган хусусиятларга эга бўлган. Давр ўтиши билан эса лексикографик асарларнинг

такоминлашуви натижасида уларнинг турли шакллари ва кўринишларига асос солинган. Маълумотларга асосан, икк лутатлар эрампдан олдинги V асрда Грецияда тузилган. Шундай экан, ўзбек лутатишуослиги тарихи Махмуд Қошғарийнинг “Девону лутотит турк” асарига бориб тақалади [3]. Ўзбек лексикографиясининг бошланиш даври ҳам айнан ушбу қомусий асар билан боғлиқлиги кўпгина адабиётларда қайд қилинган. Маълумотларга кўра, “Девону лутотит турк” асари узок йиллар давомида яратилиб, 1075 йилда туталланган. Асар араб тилида ёзилган бўлиб, туркий тилининг бойлиги ва ранг-баранглигини тунгунтириш мақсадида ёзилган. Илмий тадқиқот манбаларида Қошғарий ўз асари борасида қуйидагича фикр байн қилган: “Асар олдин ҳеч ким тузмаган ва ҳеч қивга маълум бўлмаган алоҳида тартибда тузилган”. Ушбу фикрдан ўзбек лутатишуослигига айнан Махмуд Қошғарий асос солганигини англаб олишимиз мумкин. Асар хусусида тўхталадиган бўлсак, унда 7500 дан ортик туркий сўз ва ибораларнинг ишоқи қайд қилинган. Асарнинг ўзига хослиги эса килаб исмлар, шаҳар ва қишлоқ номлари, дарё, тоғ, водий каби географик атамалар, шунингдек, сайёра, имдулар ва фасларнинг тилига олинишидир. Кўпчилик адабиётларда асар туркий халқлар тарихи, урф-одатлари, географик жойлашуви каби кенг қамровли маълумотлар манбаи эканлигига уру берилади. Асарнинг илова қисмида эса Махмуд Қошғарий тузган дунё харитаси мавжудлиги тўғрисида ҳам тадқиқот ишларида айтиб ўтилган. Шундай қилиб, “Девону лутотит турк” асари дастлабки икки тилли туркийча-арабча лутатдир.

Ўзбек лексикографияси ривожланишининг кейинги даври эса Алишер Навоий билан бевосита боғлиқ. Илмий адабиётларда ёзилганича, Алишер Навоий асарларига бўлган қизиқиш XV асрдан кейинги даврада кўпгина лутатларнинг пайдо бўлишига замин яратган. Бунга бир қатор мисоллар келтириш мумкин. Масалан, 1868 йилда рус шарқшуноси В.В.Вельяминов-Зернов томонидан “Чингаой тилидан шоқидлик келтирувчи Навоий лутати” номи билан “Абушқа ишоқли лутати”, совет лингвист-туркологни А.К.Боронков 1961 йил “Бадое ул-лутат”ни нашр қилдирган, инглиз туркийшуноси К. Жерард эса 1960 йил “Санглок” лутатини кенг ишоқ ва батафсил шарҳ, ишвалар билан чоп қилдирган. “Абушқа ишоқли лутати” Навоий асарида фойдаланувчилар учун XVI асрда ишлаб чиқилган. Таъкидлаш лозимки, “Бадойи ал-лутат” асосан, Навоий асарларида қўланилган соф туркийча, мўтулча ва кам миқдордаги арабча сўзларнинг форсча-тожикча ишоқи келтирилган. Шунинг учун ушбу асарни икки тилли лутатлар қаторига киритишган. Ушбу даврада икки тилли лутатлар тузиш борасида маълум миқдорда амалий тажрибига эришишганигини арабча-форсча, форсча-туркча ва туркча-арабча лутатларга асос солинганини билан ишоқлаш мумкин.

Кўпчилик илмий тадқиқотларда ўзбек лутатишуослигида яратилган дастлабки лексикографик асарлар Европа олимларида қизиқиш уйғотганини ва бунинг натижасида ўша даврада юзга келган асарларнинг кўпчилигини нашр қилишганини кўп мартаба тақрорланади.

Учинчи ривожланиш даври XIX аср охири ва XX асрнинг биринчи чорагига тўғри келади. Ушбу даврада Туркистонда, айниқса, икки тилли лутатлар шаклланди ва бунинг натижасида қатор русча-ўзбекча ва ўзбекча-русча лутатлар ва шу билан биргаликда ушбу тилларда сўзлаштирлар нашрдан чиқарилган. В.М.Наливкин ва М.Наливкиналарнинг 1882-1912 йиллар мабайнида бир неча мартаба нашр қилинган русча-сартча ва сартча-русча лутати ва Ашурвали Зоҳирий томонидан тузилган “Русча-ўзбекча муқаммал лутат” таржима лутати ҳисобланиб, ушбу икки жылди лутат 34 мингта сўзни қамраб олган.

Мазкур асар мамлакатимизда кейинги йилларда чоп қилинган икки тилли лутатлар учун асос бўлган.

XX асрнинг 40-йилларидан бошлаб лексикография тармоқлари кенгайиб бориши натижасида ўзбек тилида лутатларнинг янги турлари нашрдан чиққан. Изоҳли, терминологик, синоним, антонимлар лутати, шунингдек, фразеологик, грамматик лутатлар пайдо бўлди. Фақат русча-ўзбекча эмас, балки ўзбекча-инглизча, инглизча-ўзбекча каби ва ҳокazo лутатлар ҳам босқинча-босқинч чоп қилинган.

Мамлакатимизнинг мустакимликка эришиши натижасида барча фанлар қатори лутатшунослик фанига ҳам ўзгача ёндашув давр талабига айланди. Натижада изоҳли, таржима, терминологик лутатлар устида кенг қамровли илмий иланишлар олиб борилади. Ўзбекистон замонвий давлатлар қаторига қўшилганлиги ва жаҳонда ўз ўрнига эга бўлганликлари эса тилимизда янги тушунмалар ва шу билан биргаликда терминларнинг пайдо бўлишига омиа бўлди. Бундан ташқари, сийсий, ҳуқуқий, иқтисодий, иқтисодий, маънавий ва маданий ҳаётдаги ўзгариш ва ривожланишлар натижасида тилимизнинг лексик қатламида янгидан-янги сўзлар пайдо бўлди. Шундай экан, лексикографиянинг талаблари ҳам замонамизга ҳамоҳанг тарзда ортиб, такомиллашиб бормоқда.

XX аср охири XXI аср бошларида жаҳон мамлакатларида терминларнинг икки тилли ва изоҳли лутатларини яратишга бағишланган тадқиқотлар салмоғи анча кўпайди. Ўз навбатида иқтисодиёт, банк-молия, тижорат, соғиқ ва божхона каби соҳаларга оид терминларнинг икки тилли, изоҳли лутатлари чоп этилди. Мазкур лутатлар соҳа терминологиксини лингвистик тамойиллар негизида муайян тартибга солиш, уларнинг терминологикдаги ўз мақенини, ўрнини кўрсатиши сивтари муҳим вазибаларни бажаради. Демак, терминологик лутатлар муҳим амалий аҳамият касб этади.

Шу маънода, терминларни асосан қуйидаги икки хил йўсинида ўрганиш алоҳида долларбик касб этмоқда:

- 1) Лутатлар нуқтан назаридадан ўрганиш.
- 2) Матний ҳолати нуқтан назаридадан ўрганиш.

ушбу соҳа терминларининг икки тилли (инглизча-ўзбекча) ҳамда изоҳли лутатини яратиш хусусиятларидадан келиб чиқиб, мазкур лутатларга қуйидадан талабларни ва аниқ мезонларни ишлаб чиқилиш:

Морфологик усулда "Ўзбек тилининг изоҳли лутати"даги 65000 га яқин сўзнинг 75 – 80% сўз ясовчи қўшилмалар орқали ясалганлиги фикримизни исботлайди

Академик F.Абдураҳмонов терминологияни тартибга солиши масаласида терминологик лутатлар ҳам ўзини хос аҳамиятга эга эканини алоҳида таъкидлаган эди: "Терминологик лутатлар муайян фан соҳасига тилман қилибгина қолмай, терминларни тартибга солиши, такомиллаштирилиши ва стандартиллаштирилишида муҳим роль ўйнайди. Терминологик лутатлар учун термин танлаши ниҳоятда масъулиялиги иш бўлиб, ҳар бир термин маълум тушунгани тўғри ифодлаши, уни ифодлаган соҳага ва айни вақтда миллий тилининг ички қонуниятларига мос бўлиши шарт, танланган термин бир маъноли, илчам бўлиши керак, у синонимлик ва омонимлик хусусиятига эга бўлмаслиги ланим", - деб ёлади у

Британияда "Luzan" (dictionary) сўзи 1220 йилда Гарландлик Жон (John of Garland) деб номланган инглиз тилига мансуб шахс талмонидан истиро қилинган - у латинча фикрни ифода этиши "Dictionarius" билан ёрдам бериши учун мазкур китобни ёлган.. Инглиз тилидаги

Даслабки лугатлар инглиз тилидаги таърифлари билан беради француз, исдан ёки латин сўзлари жамланган глоссарий ҳам бўлган. Биринчи соф инглиз алифбо лугати стол алфавити тарзда бўлиб *я* у 1604 йилда инглиз маънаби ўқитувчиси Роберт Коудрен томонидан ёшлан.

Луғатшинослар Оксфорд лугати устида 1857 йилда иш бошлади, бироқ маъмур каттабиди фақдан 1884 йилда нашр этилди *я* асар илк бор *Тарихий тамойилларга асосланган янги инглиз тили луғати (A New English Dictionary on Historical Principles)* деб номланди. 1895 йил келиб Оксфорд инглиз луғати (*The Oxford English Dictionary*) номи билан чоп этила бошлади. 1928 йилда ушбу луғат тўлиқ хизматда янги ўн жыллик ҳажмда ҳавола этилади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ахманова О. Словарь лингвистический терминов – Москва: Эдиториал УРСС, 2004.
2. Маддалиев А. Ўзбек терминологияси ва лексикографияси масалалари. Тўплам. – Тошкент: Ўзбекистон миллий энциклопедияси Давлат тилини нашриёти, 2017.
3. Маҳмуд Қошқарий. Девону луготи турк. Тошкент, 1960-1963.
4. Нурмонов А. Ўзбек тилишуослиги тарихи – Тошкент: Ўзбекистон, 2002.
5. Ўзбек тилининг исхони луғати. Икки томли. - Москва: Рус нашриёти, 1981.
6. Dickson, Andrew (23 February 2018). "Inside the OED: can the world's biggest dictionary survive the internet?". *The Guardian*. Retrieved 13 December 2020.
7. Mark Forsyth. *The etymological*. // Icon Books Ltd. London N79DP, 2011. p. 128.

ТИЛ ЎЗЛАШТИРИШДА НУТҚ КОМПЕТЕНСИЯСИНИНГ ЎРНИ

Тошкент тиббиёт академияси,
Ўзбек ва хорижий тиллар кафедраси,
Қадирова Л.У., Дадабаева Г. А.,
Тошпулатова Д.Х.

Анотация: Мақолада коммуникативе компетенциянинг хорижий тилларни, хусусан, инглиз тилини ўқитишдаги аҳамияти муҳокима қилинади. Ушбу ишда инглиз тилини ўзлаштириш жараёни, инглиз тилини ўқитиш асослари, тинглаш *я* ўқим материаллари асосида коммуникативе ўқитиш усуллари, грамматиканинг асосий муаммоларини очиб бериш *я* мантиқ нутқ мавқаларини таҳлил қилиш таърифланади.

Калит сўзлар: Диалог, коммуникативе, гуруҳ, даржа, натижа, тадқиқот, омак нутқ.

РОЛЬ РЕЧЕВОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ В ИЗУЧЕНИИ ЯЗЫКА

Анотация: В статье обсуждается важность коммуникативной компетенции при обучении иностранным языкам, в частности английскому. В статье описывается процесс овладения английским языком, основы преподавания английского языка, коммуникативные методы обучения, основанные на аудировании и чтении материалов, раскрываются основные проблемы грамматики и анализируются текстовые речевые упражнения.

Ключевые слова: Диалог, общение, группа, степень, результат, исследование, устная речь.